



Клифърд Саймък

Топче самота

Веднъж, когато Стария Моуз Ейбрамс търсеше из гората изчезналите си крави, намери пришълец. Моуз не знаеше, че е пришълец, но разбра, че пред него се намира живо, страдащо същество, а Стария Моуз, колкото и да го одумваха съседите, не беше от ония, които равнодушно могат да отминат в гората болен или ранен.

Съществото имаше ужасен вид – зелено, блестящо, с виолетови петна. Предизвикваше отвращение дори от разстояние двадесет фута. И от него се разнасяше зловоние.

Беше припъзляло, по-точно беше се опитало да припъзли в лещака, но така и не бе могло да се справи докрай с това: горната му част се скриваше в храстите, а тялото лежеше на поляната. Крайниците му – вероятно ръцете – от време на време леко драскаха по земята, като се опитваха да го изтеглят по-навътре в храстите, но вероятно съществото бе прекалено обезсилено, във всеки случай не можа да се придвижи повече нито на инч. И стенеше, но не много високо – също като тъжния вой на вятъра под покрива на къща. Но в стенанията му се долавяше нещо повече от воя на зимен вятър – в него звучаха такова отчаяние и страх, че косите на Стария Моуз се изправиха.

Моуз доста дълго размишлява какво да прави с това същество, а след това още известно време събираше смелост, макар че повечето от познатите му, без да се замислят, биха признали, че храброст никога не му е липсвала. Впрочем в такава ситуация обикновената храброст не е достатъчна. Необходима е безразсъдна храброст.

Но пред него лежеше неизвестно страдащо същество и той не можеше да го остави без помощ, затова Моуз се приближи до него, прилекна и макар че създанието изглеждаше ужасно, в грозотата му се таеше някакво необяснимо обаяние – със своята отблъскваща външност то сякаш омагьосваше. И от него се разнасяше ужасно, с нищо несравнимо зловоние.

Моуз обаче не беше гнуслив. Той съвсем не беше най-чистопльтният човек в околността. Откакто преди десет години бе умряла жена му, живееше съвсем сам в занемарената си ферма и неговите методи на стопанисване даваха храна за клюките на местните сплетници. Най-много веднъж в годината той изгребваше купчина боклук от къщата, а през останалото време не пипваше нищо.

Затова миризмата на съществото го смути по-малко, отколкото би могло да се очаква, ако на негово място беше някой друг. Затова пък Моуз се смути от вида му и не посмя веднага да го докосне, а когато събра сили и най-сетне го направи, много се учуди. Очакваше, че ще е

или студено, или лепкаво и хлъзгаво, а може би и едното, и другото. Но не позна. На пипане то беше топло, твърдо и чисто – Моуз сякаш се докосна до зеленото стъбло на царевича.

Провря ръка под болния. Внимателно го измъкна от лещака и го обърна по гръб, за да погледне лицето му. Лице нямаше. Горната му част завършваше с удебеление. Като стъблото на цвете, макар че тялото на съществото съвсем не беше стъбло. Край удебелението растяха ресни от пипалца, които се извиваха като червеи в консервена кутия. И точно в този миг Моуз едва не скочи и не хукна накъдето му видят очите.

Но издържа.

Клечеше, втрепенен в безликостта на тези ресни от червеи; изстина, скова го страх, пригади му се, а когато му се стори, че жалният вой издават червеите, му стана още по-гнусно.

Моуз беше упорит. Упорит и до голяма степен равнодушен. Но не и към страдащо живо същество.

Най-после, след като се пребори със себе си, вдигна съществото на ръце – и в това нямаше нищо особено, защото то беше леко. По-леко от тримесечно прасенце, прецени Моуз.

Със съществото на ръце се заизкачва по горската пътека към къщи и му се стори, че лошата миризма стана по-слаба. Вече не се страхуваше толкова, колкото в началото, и студът вече не сковаваше тялото му.

Защото съществото малко се беше поуспокоило и сега виеше по-тихо. Макар че Моуз не беше сигурен в това, от време на време му се струваше, че то се притиска към него, както изплашено малко дете. Когато го вземат на ръце, се притиска до възрастния.

Стария Моуз стигна до постройките и постоя малко на двора, преценявайки къде да занесе съществото – в къщата или в бараката. Явно бе, че бараката е най-подходящото място за него, нали не беше човек – дори в кучето, котката или в болното агънце имаше повече човешко, отколкото в него.

Моуз обаче не се колеба дълго, внесе го в къщата и го сложи в кухнята край печката, върху онова подобие на ложе, което наричаше креват. Внимателно и нежно го оправи, зави го с мръсно одеяло и като се приближи до печката, започна да разпалва огъня.

След това сложи стол до леглото и внимателно, с дълбок интерес се загледа в своята находка. Съществото вече почти беше притихнало и на вид изглеждаше много по-спокойно, отколкото в гората. Моуз го загърна с одеялото с такава нежност, че чак сам се учуди. Замисли се кои от припасите му биха могли да послужат за храна на съществото; въпрочем

дори и да знаеше, не беше ясно как би могъл да направи това – по всичко личеше, че то няма уста.

– Няма от какво да се тревожиш – на глас каза той. – Щом те донесох в къщи, всичко ще се оправи. Макар че не ми е много ясно как да ти помогна, но ще направя всичко, което е по силите ми.

Денят вече преваляше и като погледна през прозореца, видя, че кравите, които преди това беше търсил, са се прибрали сами.

– Време е да доя кравите и да свърша още някоя и друга работа – каза той на съществото, което лежеше на кревата.

Стария Моуз сложи още дърва в печката, за да стане в кухнята по-топло, още веднъж грижовно оправи одеялото, взе кофите за мляко и тръгна към бараката.

Нахрани овцете, свинете и коня и издои кравите. Събра яйцата и затвори курника. Напълни бака с вода.

След това се върна в къщата.

Вече се беше стъмнило и тъй като беше противник на електричеството, Моуз запали газовата лампа. Която стоеше на масата. Дори бе отказал да подпише договора. Когато Периферната електрическа компания прокараваше тук линия, и много от съседите му се бяха разсърдили. Ама на него не му пукаше от техните обиди.

Моуз погледна към лежащото в кревата същество. Външно изглеждаше, че е в същото състояние. Ако беше болно агънце или теленце, Моуз веднага щеше да прецени по-зле ли му е, или му е по-добре. Но сега беше безсилен.

Приготви си скромна вечеря, наяде се и отново се замисли как да нахрани съществото и как да му помогне. Донесе го в къщата, стопли го, но дали това му е било от полза? Може би е трябвало да направи за него нещо друго? Това той не знаеше.

Моуз си помисли дали да не потърси някого, но само при мисълта, че ще трябва да моли за помощ, без дори да знае в какво ще се състои тя, му стана противно. След това си представи как щеше да се чувства, ако той, измъчен и болен, би се озовал в неизвестен далечен край и никой не може да му помогне само защото не знае какво представлява.

Това най-сетне го накара да се реши и той тръгна към телефона. Но кого да извика: доктора или ветеринарния? Спря се на доктора, защото съществото се намираще в къщата. Ако то лежеше в бараката, щеше да се обади на ветеринарния.

Имаха местна телефонна линия, по която се чуваше отворително, а тъй като Моуз не беше добре с ушите, използваше я твърде рядко.

Понякога си казваше, че телефонът с нищо не е по-добър от другите нововъведения, които само тровят живота на хората, и неведнъж се беше заканвал да го изхвърли. Но сега беше доволен, че не го е направил.

Телефонистката го свърза с доктор Бенсън и двамата не се чуваха много добре, но Моуз все пак успя да обясни на доктора кой му се обаждат и че му е необходима неговата помощ, а докторът обеща да дойде.

Моуз въздъхна с облекчение, закачи слушалката и постоя известно време, без да прави нищо. Но изведнъж го поразил мисълта, че в гората биха могли да останат и други такива същества. Той нямаше представа кои са те и какво правят тук, накъде са тръгнали, но нямаше и никакво съмнение, че този. Който лежеше на леглото, е чуждоземен, пристигнал отдалеко. И разумът му подсказваше, че такива като него може да има няколко, нали по време на всеки далечен път е самотно и всеки човек – или всяко друго живо същество – предпочита да пътува в компания.

Той свали фенера от куката и като стъпваше тежко, излезе навън.

Нощта беше тъмна като хиляда черни котки и фенерът светеше много слабо, но за Моуз това нямаше значение – той познаваше фермата като петте си пръста.

Слезе по пътеката към гората. В този час тук беше страшно, но Стария Моуз не беше от тия, които се страхуват от нощната гора. Провирайки се през храсталациите с високо вдигнат фенер, за да освети по-голямо пространство, той огледа поляната, където намери съществото, но там нямаше никого.

Обаче намери нещо друго – нещо, което приличаше на огромна клетка за птици, изплетена от метални пръти, която бе заседнала в гъст лешников храст. Опита се да я извади, но тя беше заседнала толкова здраво в клоните на храсталака, че не можеше да я помръдне.

Огледа се, за да разбере откъде е дошла.

Над себе си видя счупени клони на дървета, през които си е пробивала път, а още по-нагоре студено сияеха звездите, които изглеждаха много далечни.

Моуз нито за миг не се усъмни, че съществото, което сега лежеше в леглото му край печката, се е появило тук в това невиджано плетено съоръжение. Наистина малко се поучуди, но не се задълбочи особено, тъй като цялата история изглеждаше толкова свръхестествена, че съзнаваше колко нищожни са шансовете му да намери някакво разумно обяснение.

Моуз се върна в къщи и едва беше успял да духне фенера и да го закачи на куката, когато се чу шумът от приближаваща кола.

Като стигна до вратата на къщата и видя застаналия на прага Моуз, лекарят малко се поразсърди.

– Не ми изглеждате на много болен – свадливо произнесе той. – Сигурно не ви е чак толкова лошо, че да ме карате да идвам до тук посред нощ.

– Ама аз не съм болен – рече Моуз.

– Тогава защо ми се обадохте? – попита докторът още по-сърдито.

– Имам болен в къщи – отговори Моуз. – Може би ще успеете да му помогнете. Аз бих опитал, но не зная как.

Докторът влезе в къщата и Моуз затвори вратата.

– Нещо мухлясало ли има у вас? – попита докторът.

– Не, той си мирише така. Отначало съвсем не се понасяше, ама сега вече малко посвикнах.

Лекарят забеляза съществуването на кревата и тръгна към него. Отначало Моуз чу как той сякаш се задави и видя, че напрегнато се изпъна и застина на място. След това се наведе и започна внимателно да разглежда лежащото пред него създание.

Когато се изправи и се обърна с лице към Моуз, само безгранично изумление му попречи да се вбеси съвсем.

– Моуз! – кресна той. – Какво е това?!

– И аз не зная – отговори Моуз. – Намерих го в гората, беше му лошо, стенеше и не можех да го изоставя само.

– Предполагате, че се е разболяло?

– Знам, че е така – рече Моуз. – Трябва незабавно да му се помогне. Страхувам се, че умира.

Докторът отново се обърна към леглото, отгърна одеялото и тръгна за лампата, за да разгледа по-добре съществуването. Огледа го от всички страни, боязливо го бодна с пръст и многозначително цъкна с език, както умеят само лекарите.

След това отново покри съществуването с одеялото и занесе лампата на масата.

– Моуз – проговори той, – с нищо не мога да му помогна.

– Но нали сте лекар!

– Аз лекувам хора, Моуз. Не ми е известно какво е това същество, но е ясно едно – то не е човек. Дори приблизително не мога да определя какво му е, ако изобщо в организма му нещо не е наред. А ако все пак бих могъл да му поставя диагноза, не бих знаел как да го лекувам, без да му причиня вреда. При това не съм сигурен, че това е животно. Много неща навеждат на мисълта, че е растение.

След това докторът попита Моуз къде е намерил съществото и той му разказа как е станало това. Но не спомена нито дума за клетката – дори само мисълта за нея му се струваше толкова фантастична, че не посмя да разкаже. Стигаше и това, че е намерил съществото и го е донесъл в къщата си, няма какво да говори за клетката.

– Чуйте какво ще ви кажа – започна докторът. – Това ваше същество не е известно на нито една от земните науки. Съмнявам се, че някога на Земята са виждали нещо подобно. Лично аз не зная какво представлява и нямам намерение да си блъскам главата с този въпрос. На ваше място бих се свързал с Медисънския университет. Може би там някой ще познае какво е. Във всички случаи на тях ще им е интересно да се запознаят с вашата находка. Непременно ще искат да го изследват.

Моуз се приближи до бюфета, извади кутия от пури, почти догоре пълна със сребърни долари, и плати на доктора. Като се пошегува добродушно с тази му чудатост, докторът пусна монетите в джоба си.

Моуз със страшна упоритост признаваше само сребърните долари.

– В книжните пари има нещо незаконно – не веднъж беше казвал той. – Харесва ми да докосвам среброто и да чувам звъна му. В него се чува сила.

Въпреки опасенията на Моуз, докторът си тръгна не чак в толкова лошо настроение. Като остана сам, Моуз премести един стол до леглото и седна.

„Колко е несправедливо – помисли си той, – че няма никой, който да може да помогне на такова болно същество, никой, който да знае каквото и да е средство да облекчи страданията му.“

Седнал между печката и леглото, Моуз слушаше как в тишината на кухнята силно тиктака часовникът и прашят дървата.

Той гледаше лежащото същество и изведнъж в него блесна почти безумната надежда, че то ще оздравее и ще живеят заедно. След като клетката му е изкривена, ще не ще, трябва да остане. И Моуз се надяваше, че така и ще бъде – дори сега в къщата не се усещаше предишната самота.

Тогавя внезапно осъзна колко самотно му е било. Докато беше жив Тоузър, все още можеше да се търпи. Опита да си наложи да вземе друго куче, но не можа. Защото не съществуваше на света куче, което би могло да му замени Тоузър, и дори само опитите да вземе друг пес му се струваха предателство. Разбира се, можеше да си вземе котка, но тогава пък често щеше да си спомня за Моли – тя много обичаше тези животни и до самата ѝ смърт в къщата непрекъснато се мотаеха по две-три от

тях.

А сега остана сам. Един на един с фермата си, с ината си и със сребърните си долари. Докторът, както и всички останали, смяташе, че освен в кутията от пури в бюфета Моуз няма друго сребро. Нито една жива душа не знаеше за съществуването на железното котле, пълно догоре с монети, което беше скрил под дъските на пода в гостната. При мисълта как е изиграл всички съседи, Моуз се изхили. Много би дал, само да погледне лицата им, ако надушат за това. Той никога няма да им каже. Ако им е съдено да узнаят, ще минат без него.

Той седеше, клюмайки, докато в края на краищата така си и заспа на стола, с отпусната върху гърдите брада, обгърнал се с ръце, сякаш искаше да запази топлината.

Когато се събуди, в предутринния мрак на масата слабо мъждукаше лампата, в печката дървата догаряха, а пришълецът беше мъртъв.

Че съществото е умряло, не будеше съмнение. То беше изстинало и се бе изпънало, а повърхността на тялото му бе станала твърда и бе започнала вече да изсъхва – така, когато спре да расте, стъблото на царевицата изсъхва от вятъра в полето.

Моуз го покри с одеялото и макар че още беше рано да започва обикновената си работа във фермата, излезе и направи всичко, което беше необходимо.

След закуска стопли вода, изми се, избърсна се – за първи път от много години не в неделя. След това облече единствения си приличен костюм, приглади косите си, изкара стария полуразпаднал се автомобил от гаража и потегли към града.

Намери Ейб Денисън, чиновника от муниципалитета, който едновременно беше и секретар на управата на гробището.

– Ейб – рече Моуз, – искам да купя парцел на гробището.

– Нали вече си имате парцел! – опъна се Ейб.

– Той е семейният – възрази Моуз. – Там има място само за мен и за Моли.

– Че защо ви е още един? – попита Ейб.

– Намерих някого в гората – каза Моуз. – Занесох го в къщи и миналата нощ той умря. Искам да го погребя.

– Ако сте намерили в гората покойник, трябва да съобщите за това на следователя или на шерифа – предупреди го Ейб.

– Всичко по реда си – рече Моуз, без да има никакво намерение да го прави. – Та какво става с парцела?

И като свали от себе си всякаква отговорност за тази съмнителна



сделка, Ейб му продаде място на гробището.

След покупката на парцела Моуз тръгна към погребалното бюро на Албърт Джоунс.

– Ал – рече той, – смъртта посети моя дом. Покойникът не е от тукешните места, намерих го в гората. Няма изгледи, че са му останали никакви роднини, и аз трябва да се погрижа за погребението му.

– А имате ли смъртен акт? – попита Ал, който не страдаше от лицемерната деликатност, присъща на по-голямата част от служителите в погребалните бюра.

– Не.

– Повикахте ли лекар?

– Миналата нощ дойде док Бенсън.

– Той би трябвало да издаде акта. Ще му се обадя.

Той се свърза по телефона с доктор Бенсън и след като поговориха малко, почервения като рак.

Най-сетне ядосано тръшна слушалката.

– Не зная с каква цел правите всичко това – злобно се нахвърли той върху Моуз, – но док казва, че вашият покойник изобщо не е човек. Аз не се занимавам с погребения на котки, кучета или...

– Това не е котка и не е куче.

– Не ми пука какво е! За да се заловя с организирането на погребение, ми е необходим покойник човек. Да, между другото, хич не си мислете, че ще можете да го заровите сам в гробището. Това е незаконно.

Силно обезсърчен, Моуз излезе от погребалното бюро и бавно се затътри към хълма, където се намиреше единствената църква в градчето.

Намери пастора в кабинета му, където той се трудеше над проповедта си. Моуз седна на крайчеца на стола, като нервно въртеше доста вехтата си шапка в обезобразените си от работа ръце.

– Пасторе – произнесе той, – искам да ви разкажа всичко както си беше, от начало до край. – И му разказа. – Не зная какво е това същество – добави. – Струва ми се, че никой не знае. Но то почина и трябва да се погребее както си му е ред, а нищо не излиза. Не мога да го погребя в гробището и сигурно ще трябва да му намеря някакво място във фермата. Та си помислих дали няма да се съгласите да дойдете и да кажете две думи над гроба.

Пасторът потъна в дълбок размисъл.

– Много съжалявам, Моуз – рече той накрая. – Мисля, че това е невъзможно. Никак не съм сигурен, че църквата ще одобри подобна постъпка.

– Нека да не е човешко същество – Каза Стария Моуз, – но нали и то е божие създание.

Пасторът помисли още малко и дори изказа известни съображения на глас, но в резултат все пак стигна до извода, че не може да направи това.

Моуз слезе от хълма при колата си и потегли към къщи, като по пътя си мислеше какви зверове се срещат все пак сред хората.

Като се върна във фермата, той взе кирка и лопата, излезе в градината и там, в ъгъла, изкопа гроб. После отиде в гаража за дъски, за да скове ковчег, но се оказа, че последните му дъски са отишли за поправката на свинарника.

Моуз се върна в къщата и прерови скрина, който беше в една от задните, вече от много години празни стаи, за да намери чаршаф за саван, след като няма ковчег. Не намери чаршаф, но сред парцалите му попадна стара ленена покривка. Помисли си, че и тя ще свърши работа, и я занесе в кухнята.

Отметна одеялото, погледна мъртвото същество и в гърлото му сякаш заседна топка – представи си в каква самота е умряло и колко далече от родината си, и че в последния му час край него не е имало нито един съплеменник. И то беше съвсем голо – никаква дреха, никакъв багаж, нищо, което Моуз би могъл да си остави за спомен.

Разстла покривката на пода до леглото, вдигна съществото на ръце и го положи върху парчето бял плат. И в този миг забеляза в тялото му джоб – ако, разбира се, това беше джоб, – нещо като цепка с клапан в самия център на тази част от тялото, която вероятно са били гърдите му. Моуз прекара ръка отгоре по джоба. В него се напипваше нещо твърдо. Той дълго клеча до трупа, без да знае какво да прави.

Най-сетне се реши, пхна пръстите си в цепнатината и извади намиращия се в джоба предмет. Беше топче, малко по-голямо от тенисна топка, направено от опушено стъкло или от някакъв подобен на стъкло материал. Все още клекнал, той дълго гледа топчето, после стана и тръгна към прозореца, за да го разгледа по-добре.

В него нямаше нищо особено. Беше обикновено топче от опушено стъкло, на пипане също толкова грапаво и мъртво, колкото и тялото на самото същество.

Моуз поклати глава, занесе топчето обратно, сложи го там, откъдето го беше извадил, и внимателно уви трупа в покривката. Изнесе го в градината и го положи в ямата. Застана до гроба, произнесе тържествено няколко подобавачи за случая думи и запълни ямата с пръст.

Отначало се канеше да направи над гроба хълмче и да постави кръст, но в последната минута размисли. Нали ще се изсипят любопитни. Мълвата ще се разнесе из цялата околност и тези типове ще пристигнат тук, за да зяпат гроба, в който е погребал намереното в гората същество. И за да не се досети никой къде го е заровил, ще трябва да мине без хълмче и без кръст. „Може така да е по-добре“ – каза си той. Нима знаеше какво да напише или да изреже на кръста?

Вече беше превалило пладнe и Моуз огладня, но не прекъсна работата си, за да се нахрани, тъй като още не бе свършил всичко. Отиде на ливадата, хвана Бес, впрегна я в каруцата и слезе в гората.

Там той върза Бес към заседналата в храстите клетка и конят без усилие я измъкна. След това натовари клетката на каруцата, докара я хълма, внесе я в гаража и я скри в най-далечния ъгъл, до ковшката пещ.

Като свърши с това, той впрегна Бес в плуга и преора цялата градина, макар че нямаше никаква нужда. Затова пък сега навсякъде земята беше прясно изорана и никой не би могъл да открие мястото, където е изкопал гроба.

И точно когато вече свършваше да оре, спря кола и от нея слезе шерифът Доили. Шерифът беше доста сладкодумен човек, но не от тези, които обичат да разтягат локуми. Той веднага пристъпи към същността.

– Чух – рече той, – че си намерил нещо в гората.

– Така е – съгласи се Моуз.

– Казват, че това същество е умряло в тъщата ти.

– Добре сте чули, шерифе.

– Моуз, бих искал да го погледна.

– Няма да стане. Погребях го. И няма да кажа къде.

– Моуз – произнесе шерифът, – нямам желание да ти причинявам неприятности, но си нарушил закона. Не може да се прибират ей така от гората хора и после да се закопават, ако изведнъж им хрумне да умрат в къщата ти.

– Вие говорихте ли с док Бенсън?

Шерифът кимна.

– Док каза, че никога нищо подобно не е виждал. Че това не е било човек.

– В такъв случай – каза Моуз – нямате работа тук. Щом не е бил човек, значи не е извършено престъпление срещу личността. А ако съществото не е принадлежало на никого, няма престъпление и срещу собствеността. Засега никой не е заявявал правата си върху него, нали?

Шерифът си почеса брадата.

– Никой. Май че си прав. А къде си изучил законите?

– Никога не съм изучавал никакви закони. Изобщо през живота си не съм изучавал нищо. Просто разсъждавам трезво.

– Док нещо говореше за учените от университета – че може да проявят желание да погледнат находката ти.

– Вижте какво, шерифе – рече Моуз. – Това същество се появи тук отнякъде и тук умря. Не зная откъде е дошло и какво е било, пък и не искам да зная. За мен беше просто живо същество, което се нуждаеше от помощ. Като живо то се държи с достойство, а като умря, ни задължи да се отнесем с уважение към него. Когато отказаха да го погребат както си му е ред, аз сам направих всичко, което бе по силите ми. Нямам повече какво да кажа.

– Добре, Моуз – рече шерифът, – нека бъде по твоему.

Той се обърна и бавно тръгна към колата си. Изправен до впрегнатата в плуга Бес, Моуз гледаше след него. Пренебрегвайки правилата, шерифът от място дръпна на голяма скорост и изглеждаше, че не на шега се е ядосал.

Когато Моуз прибра плуга в бараката и заведе коня на пасището, вече беше дошло време за вечерните работи.

Като се справи със стопанството, той си приготви вечеря, нахрани се, седна до печката и се заслуша как в тишината на къщата силно тик-така часовникът и пращи огънят.

През цялата нощ в дома му беше самотно.

На следващия ден следобед, когато ореше полето за царевицата, пристигна един репортер и като стигна редом с Моуз до края на браздата, подхвана разговор. На Стария Моуз този репортер не се хареса особено. Прекалено нахално се държеше и задаваше някакви идиотски въпроси.

За това Моуз млъкна и почти нищо не му каза.

След няколко дни се появи някакъв професор от университета и показва на Моуз статия, която бил написал репортерът след като се върнал от фермата. В тази статия той злобно бе осмьл Моуз.

– Много съжалявам, че е станало така – каза професорът. – Тези вестници са много безотговорни хора. Аз на ваше място не бих се заягал от писанията им.

– Все ми е едно – измърмори Моуз.

Професорът го затрупа с въпроси и особено подчерта колко важно е за него да погледне трупа на съществото.

Но Моуз само поклати глава.

– То почива в мир – каза той. – Няма да го тревожа.

И ученият си отиде негодуващ, като впрочем външно запази достойнство.

През следващите дни край фермата минаваха някакви хора, по-любопитните безделници дори обикаляха между постройките, появиха се и някои от съседите, които Моуз не беше виждал от месеци. Но разговорите му с всички бяха кратки, затова скоро го оставиха на мира и той продължаваше да обработва земята си, а в къщата както и преди беше самотно.

Отново започна да си мисли дали да не си вземе куче, но като си спомни за Тоузър, не можа да се реши.

Веднъж, докато работеше в градината, откри, че от земята над гроба се е показало някакво растение. То изглеждаше много необикновено и първото желание на Моуз беше да го отскубне.

Но размисли, защото растението го интересува. Никога не беше виждал нищо подобно и реши да го остави малко да порасне и да види какво е. Беше плътно, месесто растение, с дебели засукани листа и с нещо му напомняше заешкото ухо, което се появяваше в гората с настъпването на пролетта.

Веднъж пристигна още един посетител, най-странният от всички. Той беше тъмнокос енергичен мъж, който заяви, че е президент на Клуба на летящите чинии. Поинтересува се дали Моуз е разговарял с намереното в гората същество и съдейки по всичко, беше ужасно разочарован, когато му отговори отрицателно. След това го попита дали случайно не е намерил апарата, с който съществото е дошло тук, и в отговор Моуз излъга. Като гледаше как непознатият вилнее, Моуз се изплаши, че току-виж му хрумнало да обискира фермата, а тогава сигурно ще намери клетката, скрита в далечния ъгъл на гаража край ковашката пещ. Но вместо това неканеният гост се впусна в пространни разсъждения за вредата от скриването на жизненоважни сведения.

Като почерпи от тази лекция всичко, което бе възможно, Моуз влезе в къщата и извади иззад вратата пушката. Президентът на клуба на летящите чинии бързо се сбогува и се омете.

Животът във фермата си вървеше по реда: свърши работата на царевиичното поле и започна коситбата, а през това време в градината продължаваше да расте неизвестното растение, което започна да придобива по-определена форма. Стария Моуз не повярва на очите си, когато веднъж видя на какво му прилича, и оттогава прекарваше много вечерни

часове в градината, като разглеждаше растението и се питаше дали не се е смахнал от самотата.

Една прекрасна сутрин видя, че растението го чака пред вратата. Разбира се, би трябвало да се учуди, но всъщност това не стана, защото бе живял редом с него, много вечери го беше гледал и макар да се страхуваше да признае дори пред самия себе си, дълбоко в душата си разбираше какво е това.

Пред него стоеше съществото, което бе намерил в гората, но не болно и жално стенещо, не умиращо, а младо и пълно с живот.

И все пак не беше съвсем същото като преди. Моуз се вгледа в съществото и видя онези едва доловими нови черти, които биха могли да се обяснят с разликата между старец и юноша или между баща и син, или да бъдат отнесени за сметка на измененията в еволюционния модел.

– Добро утро – рече Моуз, без ни най-малко да се учуди, че заговаря съществото, сякаш в това нямаше нищо необикновено. – Радвам се, че се върна.

Съществото, което стоеше на двора, не му отговори. Но това нямаше значение – Моуз и не очакваше да се отзове. За него беше важно само това, че сега вече има с кого да си поговори.

– Аз тръгвам. Имам да свърша някои неща – рече Моуз. – Ако искаш, да вървим заедно.

То тръгна подире му, като наблюдаваше как работи, и Моуз разговаряше с него, което беше несравнимо по-приятно, отколкото да разговаря сам със себе си.

На закуска му сложи отделна чиния и приближи до масата още един стол, но се оказа, че съществото не може да се възползува от него, тъй като тялото му не се свиваше.

И то не ядеше. Отначало това го огорчи, тъй като беше гостоприемнен стопанин, но после съобрази, че такъв едър и силен младеж има достатъчно акъл в главата си, за да се погрижи за себе си, и че той, Моуз, явно няма защо да се тревожи за удовлетворяването на жизнените му потребности.

След закуска излязоха в градината и както и трябваше да се очаква, растението го нямаше там. На земята лежеше само опадалата набръчкана обвивка, същата, която бе служила на стоящото до него същество за люлка.

Оттам Моуз отиде в гаража и като видя клетката, съществото стремително се втурна към нея и започна да я оглежда. След това се обърна към Моуз и като че ли направи умотелен жест.

Моуз се приближи до клетката, хвана с две ръце един от огънатите пръти, а съществото, което стоеше до него, хвана с пипалата си същия прът и започнаха заедно да го изправят. Но безуспешно. Наистина, успяха малко да го изправят, но не беше достатъчно, за да получи прътът първоначалната си форма.

Те стояха и се гледаха един друг, макар че думата „гледаха“ едва ли е подходяща за случая, тъй като съществото нямаше очи и нямаше с какво да гледа. То някак неразбрано размахваше пипалата си и Моуз не можеше да проумее какво се опитваше да му обясни. След това съществото легна на пода и показа как прътите на клетката се прикрепват към основата ѝ.

Макар че Моуз скоро схвана как действува механизмът на закрепването, така и не можа да проумее докрай принципа му. И наистина не можеше да се разбере защо действува именно по този начин.

Първо прътът трябваше да се натисне с определена сила, която да се приложи под точно определен ъгъл, и тогава той леко поддаваше. След това отново трябваше да се натисне, пак прилагайки строго определена сила, но вече под друг ъгъл, и прътът поддаваше още малко. Това се правеше три пъти, след което той се откачаше от клетката, макар че, бог му е свидетел, Моуз не би могъл да обясни защо става така.

Моуз разпали ковашката пещ, добави въглища и започна да раздухва огъня с меховете, а съществото неотстъпно следеше действията му. Но когато взе пръта и се наклони да го пхне в огъня, то застана между него и пещта. Тогава Моуз разбра, че прътът не бива да се нагрива, преди да се изправи, и го прие като нещо обикновено. „Съществото сигурно по-добре знае как се прави това“ – каза си той.

И като се отказа от огъня, отнесе студения прът на наковалнята и започна да го изправя с чука, а през това време съществото с жестове се опитваше да му покаже каква форма трябва да му придаде. Тази работа отне доста време, но накрая прътът бе изправен именно така, както искаше съществото.

Моуз мислеше, че доста ще има да си поиграят, докато сложат пръта обратно, но той моментално се хлъзна в паза.

След това извадиха друг прът и сега работата тръгна по-бързо, защото Моуз вече ѝ посвикна. Но това беше тежка, изморителна работа. Трудиха се до вечерта и изправиха само пет пръта.

Бяха им необходими цели четири дни, за да изправят всички пръти на клетката и през всичкото време тревата оставаше неокосена. Но Моуз никак не се тревожеше. Сега вече имаше с кого да си поговори и

самотата напусна дома му.

Когато изправиха всички пръти и ги сложиха в пазовете, съществото се провря в клетката и се зае с някакво странно нещо, прикрепено към тавана, което на вид приличаше на кошничка със сложна плетка. Докато го наблюдаваше, Моуз реши, че тази кошничка е нещо като автомобилен мотор.

Изведнъж съществото стана неспокойно. То обходи целия гараж, за да намери нещо, но изглежда, търсенето му не се увенча с успех. Върна се при Моуз и в жестовете му старецът долови отчаяние и молба. Той му показва желязо и стомана; като порови из кутията, в която държеше гвоздеи, щипки, втулки, парчета метал и различни дреболии, извади оттам месинг, мед и дори парче алуминий, но на съществото не му трябваше това.

И Моуз се зарадва – малко го беше срам, но се зарадва.

Той разбираше, че когато клетката бъде поправена, съществото ще го напусне. Характерът му беше такъв, че не можеше да му попречи да я поправи или да му откаже помощта си. Но сега, когато се оказа, че вероятно клетката няма да стане, почувствува огромно облекчение.

Така съществото ще бъде принудено да остане с него и той ще има с кого да си говори, а от къщата му ще си отиде самотата. „Колко прекрасно би било – помисли си той – отново да имам до себе си живо същество.“ А това създание беше почти толкова добър приятел като Тоузър.

На следващото утро, докато приготвяше закуската, Моуз се протегна към горната полица на бюфета за овесените ядки, бутна с ръка кутията от пури и тя падна на пода. Търколи се на една страна, капакът ѝ се отвори и доларите се пръснаха из цялата кухня.

С крайчеца на окото си Моуз забеляза как съществото се втурна да догони една от монетите. Като я хвана, то се обърна към Моуз и от кълото червеи на темето му се дочу някакво дрънчане.

То се наведе, грабна още няколко монети и като ги притисна към себе си, изпълни нещо като джига, а сърцето на Моуз се сви – той изведнъж осъзна, че съществото е търсило толкова настойчиво не нещо друго, а сребро.

Моуз застана на колене и му помогна да събере останалите долари. Те ги прибраха обратно в кутията от пури и Моуз я даде на съществото.

То пое кутията, претегли я в ръцете си и явно се огорчи. Изсипа доларите на масата и ги подреди на купчинки, а Моуз виждаше, че е дълбоко разочаровано.



„Ами ако съществото не е търсило никакво сребро? – помисли Моуз. – Може да е сгрешило, като е приело среброто за някакъв друг метал.“

Моуз свали овесените ядки, изсипа ги в тенджерата с водата и я сложи на печката. Когато кашата и кафето бяха готови, той ги занесе на масата и започна да закусва.

Съществото все още стоеше от другата ѝ страна и подреждаше купчинките сребърни долари ту така, ту иначе. И сега, като вдигна крайника си над тях, то даде да се разбере, че му трябват още монети. Ето толкова купчинки, и всяка купчинка трябва да бъде толкова висока.

Като че гръм удари Моуз и ръката му с лъжицата овесена каша замря на половината път до устата му. Той си помисли за другите долари, с които беше пълно железното котле, скрито под пода на гостната. И все не можеше да се реши да ги даде – това бе единственото, което му беше останало, ако не се смята съществото. И той не беше в състояние да се раздели с тях, нали тогава съществото ще може да поправи клетката и също ще го напусне.

Без да усеща никакъв вкус, той дояде кашата и изпи две чаши кафе. И през цялото време съществото стоеше пред него и му показваше още колко монети са нужни.

– Не мога да ти ги дам – рече Стария Моуз. – Направих всичко, което можеше да очаква едно живо същество от друго, каквото и да е то. Намерих те в гората, стоплих те и ти дадох покрив. Опитах се да ти помогна, а когато нищо не излезе, защитих те от всички онези хора. И не те изскубнах от земята, когато отново започна да растеш. Нима очакваш, че вечно ще ти правя добро?

Но думите му само клатеха въздуха. Съществото не ги чуваше, а себе си така и не успя да убеди.

Стана от масата и тръгна към гостната, а съществото се втурна след него. Той вдигна дъските на пода, извади котлето и съществото, като видя какво има вътре, в огромната си радост се обгърна с пипала.

Занесоха монетите в гаража и като раздуха огъня в пещта, Моуз сложи котлето отгоре и започна да топи събраните с такъв труд пари.

От време на време му се струваше, че не е в състояние да довърши работата, но все пак се справи.

Съществото извади кошничката от клетката, постави я до пещта, гребна с железното черпаче разтопено сребро и започна да го налива в определени гнезда на кошничката, като внимателно му придаваше с чукче необходимата форма.

Това продължи дълго, тъй като работата изискваше голяма точност, но настъпи времето, когато тя свърши, а сребро почти не остана. Съществото внесе кошничката в клетката и я закрепил на мястото ѝ.

Когато излезе от обора с две кофи мляко, Моуз видя, че съществото го чака. То го последва в въщата и през цялото време се въртеше наоколо му, а той се опитваше да разговаря с него. Но не му беше до разговор. Нито за миг не можеше да забрави, че съществото ще го напусне, и радостта от общуването беше отровена от ужаса пред предстоящата самота.

Нали за да разнообрази поне малко тази самота, той остана без пари.

През нощта, докато лежеше в леглото, започнаха да му идват странни мисли. Представи си друга самота, още по-страшна от тази, която познаваше в запустялата си ферма – ужасната, безпощадна самота в междузвездните пустини, тревожната самота на този, който търси някакво място или някакво живо същество, и макар мъгливият образ на търсеното едва да се очертава в съзнанието, той непременно ще намери това, към което се стреми, и то е най-важното.

Никога в главата му не бяха идвали такива странни мисли и той внезапно разбра, че те съвсем не са негови мисли, а на онзи, на другия, който е в стаята.

Напрегна цялата си воля и се опита да стане, но не можа. За миг вдигна глава, но веднага я отпусна обратно на възглавницата и дълбоко заспа.

На следващата сутрин, след като Моуз закуси, двамата отидоха в гаража и измъкнаха клетката на двора. Тайнственото неземно съоръжение стоеше там в студената и ярка светлина на утрото.

Съществото се приближи до клетката и се нареди да се провре между два пръта, но изведнъж спря. Върна се и отиде до Стария Моуз.

– Прощавай, приятелю – Каза Моуз. – Ще ми липсваш.

Нещо странно започна да му щипе в очите.

Онзи му подаде на прощаване едно пипало и като го хвана, Моуз почувства, че в него има някакъв предмет, нещо кръгло и гладко, което премина от пипалото на съществото в ръката на Моуз.

То дръпна пипалото си, бързо се приближи до клетката и се промъкна вътре. Протегна се към кошничката, нещо блесна и клетката изчезна. Моуз стоеше сам в задния двор, втрещен в мястото, където вече нямаше клетка, и си спомняше какво е чувствувал или мислил – или чувал? – миналата нощ, докато лежеше в леглото.

Изглежда, съществува вече там, в безизходната самота на междувездните пространства, където отново търси някакво ъгълче или предмет, или друго живо същество, и смисълът на това не е дадено да бъде постигнат от човешки разум.

Моуз бавно се обърна към къщата, за да вземе кофите и да отиде да дои кравите.

Тогава се сети за предмета, който държеше в ръката си, и вдигна все още здраво стиснатия си юмрук. Разтвори пръсти – в дланта му легеше малко кристално топче, същото като онова, което намери в гънката-джоб на погребания в градината труп. Само с една разлика – първото топче беше мъртво и матово, а в това просветваше жив отблясък на далечен пламък.

Докато го гледаше, Моуз почувствува такова необикновено щастие и покой, каквито рядко му се бе случвало да изпитва по-рано. Сякаш го заобикаляха много хора и всички бяха приятели.

Закри топчето с ръка, а щастие то не си отиваше и това беше необяснимо – нямаше обяснение защо е щастлив. Съществува го беше напуснало, той беше останал без пари и нямаше приятели, но кой знае защо, му беше хубаво и радостно.

Сложи топчето в джоба си и пъргаво закри към къщата. Сви напуканите си устни и започна да си свирука, а трябва да се каже, че много, много отдавна и на ум не му беше идвало такова желание.

„Може би съм щастлив – мина му през главата, – защото, преди да изчезне, съществува все пак ми стисна ръката за сбогом.“

Е, а подаръкът, колкото и да беше малък, колкото и евтина дреболия да беше, представляваше ценност заради това просто и светло чувство, което бе събудил в него. Много години бяха изминали, откакто някой се бе сещал да направи подарък на Моуз.

В бездънните дълбини на Вселената е самотно и тъжно без Приятеля. Кой знае кога ще се сдобие с друг.

Може би беше постъпил неразумно, но този стар дивак бе толкова трогателно добър, толкова несръчен, жалък и така искаше да му помогне. А този, чийто път е далечен и стремителен, трябва да пътува без багаж. Нямаше нищо друго, което да подари на стареца за спомен.

КРАЙ

© 1959 Клифърд Саймък  
© 1989 М. Емилова, превод от английски

Clifford Simak  
A Death In the House, 1959

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1756>]